Ner 52. ROK 1843 SOBOTA 4 MARCA.

Pismo to wychodzi codziennie oprócz niedziel i świąt uroczystych w drukarni Stanisława Gieszkowskiego.

Zaliczenie na trzy miesiące złotych dziesięć miesięcznie złotych cztery, numer pojedynczy groszy dziesięć.

IMIONA RZYMSKIE.
Jutro Fryderyka.

IMIONA SŁAWIAŃSKIE.
Jutro Stazymira.

GAZETA KRAKOWSKA.

OBSERWACYE METEOROLOGICZNE.

Dzień	godzina	Barometr do 0° Reaumura w miarze Paryzkiéj	Stopnie ciepła podług Reaumura	Psychometr	Wiatr	Stan Atmosfery	Zjawiska napowietrzne i rozne uwagi
	6	26'' 10' 733	— 1° 0	1 55	Zachodni mocny	Pochmurno	Snieg
2	2	27 0 438	— 1 8	1 55	„ „	„	
	10	1 976	— 3 4	1 90	ZPn Zachodni średni	Pogoda z Chmurami	Snieg

Wiadomości krajowe.

KRAKÓW.

Z końcem karnawału skończyły się podobno i piękne dni wiosenne Lutego, które już do tego stopnia ociepliły były powietrze, iż w niektórych ogrodach jak np. w strzeleckim, drzewa rozkwitać zaczynały.

W ostatni wtorek od 3 po południu, nagle zmienił się wiatr, i wieczorem już stał się mroźnym. Nazajutrz, wstępna środa wystąpiła z deszczem i śniegiem, a całą noc następną burza zachodnia wichrowała po mieście przerywając sen wypoczywającym z ostatnio wtorkowych wieczorów, balów i reduty;—lubo ostatnia, była prawdziwie zapustną, bo prawie zupełnie pustą. — Zdaje się, że jak ostatniéj jesieni publiczność zachowując się dla nowego teatru, mało kiedy licznie zgromadzała się w dawnym; — tak równie dla spodziewanych na rok przyszły nowych okazałych sal redutowych w nowym teatrze, wszystkie ładne i dowcipne zachowały się maseczki i sala dotychczasowa P. Knotza nie miała w tym roku nic godnego widzenia.

W ogólności cały niemal karnawał tegoroczny za główny punkt zebrania polubił sobie teatr; jakoż z trzydziestu pięciu widowisk w nowym teatrze, dwa lub trzy ledwie były mierne, — reszta prawie aż do natłoku napełnione. Dowiadujemy się że wkrótce kilka nowych osób płci obojéj, przybędzie do składu naszych artystów.

Widowiska w teatrze

Dnia 16 dany był dramat: *Rita Hiszpanka*; dnia 19 dramat: *Oblubienica z Lamermoru*;— dnia 21 komedya z niemieckiego pana Albini: *Przecież raz mu się udało*, mizerna zbieranina konceptów i lichéj komiki na pomyłkach dosyć niezgrabnych osnowanéj, wcale się nieudała, z tąd życzemy jéj wiecznego spoczynku;—d. 23 Lutego komedya: *Pan Geldhab*, w któréj między aktach występowało dwóch przejeżdżających spiewaków opery niemieckiéj z Odessy — obadwa nie mieli się z czém popisywać. — Dnia 25 nowa komedya Alexandra Dumas w pięciu aktach dowolnie przełożona *Małżeństwo za Ludwika XV.* dnia 26 dramat *Waryatka*; dnia 28 na zamknięcie karnawału dwie dosyć nudne komedye: *Córka adwokata* — i *Ja i on*; ostatnia prawdziwie postna;—dnia 2 Marca po drugi raz tak nazwane w afiszach dzieło sceniczne *Pieniądze*; ale tym razem nie zrobiło pieniędzy, bo prócz loż abonowanych, wszędzie prawie były pustki, i życzyćby należało, aby sobie poszła na kilkoletni spoczynek.—

Wiadomości zagraniczne

— *Paryż 22 Lutego.* —

Xiąże Nemours pracuje od kilku miesięcy każdego rana z królem. Zdaje się że przyszły rejent Francyi, już teraz nawet wpływa do wszystkich ważnych spraw państwa.

Potwierdza się że kommissya wyznaczona do rozstrząsania projektu do prawa tyczącego się tainych funduszów, mianowała swoim prezesem marszałka Sebastiani, a sekretarzem pana Viger.

Dziś z rana mówiono, że pan Hernandez, sprawujący interesa hiszpańskie w Paryżu, który już przeszło dwa tygodnie niepokazywał się w wydziale spraw zagranicznych, miał wczoraj wieczór długą konferencyę z panem Guizot, wróżono z tego, że układy z Hiszpanią wzięły pomyślny obrot.

Obawy które powstały względem Algieru, nateraz zostały zupełnie usunięte. Abd el Kader cofnął się znowu w góry spokojność zdaje się być wszędzie przywróconą. *Moniteur algerien* z dnia 5 b. m. mówi: »Wiadomości z głębi kraju nie przestają być bardzo zadowalającemi. Jenerał Changarnier który w dniu 3 b. m. powrócił do Milianach, zadał wielkie straty pokoleniom uciekającym na zachód tego miasta, dla ukarania ich za udział w powstaniu za stroną emira. Xiąże Aumale z swojéj strony przybędzie w tych dniach napowrót do Medeach, po wykonaniu wycieczki przeciw Oulad Cantaer, które to pokolenie zostawało w porozumieniu z emirem. W całéj wschodniéj części prowincyi Algieru, panuje najzupełniejsza spokojność i targi nasze obficie zaopatrzone są we wszelkie przedmioty. Jeneral gubernator któremu dotychczas sprzyja największa pogoda, w pochodzie swoim jak się zdaje nie spotkał żadnego oporu.»

Podług prywatnych doniesień z Tulonu, panuje w tamtejszym arsenale morskim nadzwyczajna czynność, spowodowana przez nadesłane od ministra marynarki rozkazy, uzbrojenia pewnéj liczby okrętów wojennych. Część okrętów których uzbrojeniem zajmną się w téj chwili, ma być przeznaczoną do wzmocnienia wyprawy udającéj się do wysp Marquessas. Wyprawa ta silniejszą będzie niż z początku głoszono, do czego miała dać powód wiadomość, że admiralicya angielska z swojéj strony nakazała uzbrojenie floty która ma opanować wyspy położone najbliżéj archipelagu Marquessas. Prócz tego liczba statków kaperskich francuzkich przy brzegach afrykańskich, ma być znacznie powiększona.

Część Literacka.

Hilarego Meciszewskiego,

Uwag o teatrze Krakowskim ciąg dalszy.

(*Patrz Nra* 19, 21, 22, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 36, 37, 38, 39, 40 *i* 51 *Gazety Krakowskiéj*).

Wszakże, gdyby to *p. Chełchowskiemu* zdawać się miało nazbyt trudną do wykonania rzeczą i gdyby mniemał, że nie ma u nas dość umiejętnéj ręki, któraby wspomnione przezemnie dzieło, umiała jak należy oczyścić z dwóchsetletniéj przeszło pleśni i przyswoić je na nowo scenie; niech weźmie pisarzy nowszych, smakiem, pomysłami i stylem więcéj do naszych czasów zbliżonych niech np. weźmie i wystawi tragedyą *Naruszewicza* pod tytułem „*Gwido Hrabia Blezyjski*" o któréj *Ludwik Osiński* niezaprzeczony znawca i *judex competens* literatury i sztuki drammatycznéj, w roku jeszcze 1821 powiedział. „Przekonany jestem, iż przy łatwéj poprawie stylu dzieło to acz w większéj części nierymownym wierszem pisane, mogłoby dzisiejszy repertoar teatralny zbogacić" (4) albo nareszcie, niechaj w rodzaju wznioślejszego drammatu, jakim jest tragedya, wprowadzi na scenę dzieła *Felińskiego, Brodzińskiego, Fr. Max: Wężyka, Hr. Fredry* i innych nowszych a znakomitszych pisarzy naszych drammatycznych, a repertoar jego w tym oddziale sztuki nie mało się zbogaci i widowiska będą pełne powabu i interesu. — Obfitsze jeszcze daleko źródło zasiłku, nastręcza *p. Chełchowskiemu* literatura ojczysta w oddziale komedyi; oprócz wyżéj przezemnie wspomnionych autorów; *Niemcewicz, Bogusławski, Dmuszewski* i wielu innych, napisali dosyć komedyj, pomiędzy którémi niektóre są wyborne, żeby jeden repertoar teatralny nie miał być niemi zaopatrzony dostatnio. *Młoda staruszka, Czary* i t. p *Bohomolca; Panna na wydaniu, kawa, pysznoskąpski* i inne *Czartoryjskiego; Sarmatyzm, Zabobonnik, Fircyk w zalotach, żółta szlafmica* etc. *Zabłockiego; powrót posła Niemcewicza, spazmy modne, szkoła obmowy, Henryk VI. na łowach Bogusławskiego* i t. p. są to wszystko sztuki za których wznowienie i wystawę każda publiczność polska, a zatem i tutejsza wdzięcznąby niezawodnie była entrepryzie. Zresztą dzieła *Alexandra hr. Fredry* tego *Menandra*, czy też *Terencyusza* polskiego, z takiem zawsze upodobaniem na scenie widziane, pomiędzy którémi: *Mąż i żona, Geldhab, Magnetyzm serca*, i *Jowialski* są prawdziwie klassyczne; dzieła

[4] O pierwiastkowéj drammatyce w Polsce rozprawa L. Osińskiego umieszczona w Sybilli z r. 1821.

te powtarzam zdolne są same jedne ozdobić i zapełnić repertoar każdego teatru polskiego i wystawa ich nagrodzi zawsze ubytek sztuk podobnych jakiemi są: *Roxolana* i *powrót majtka*, a nawet jakiemi być mogą: *Marya Tudor* i *Łucya z Lamermoru.*

W ogóle życzyćby należało ażeby *p. Chełchowski*, starał się ile można oto -- żebyśmy mieli teatr Narodowy nie Cudzoziemski: -- a celu tego najłatwiej dojdzie -- ustanowieniem repertoaru zdzieł o jakich wyżéj wspomniałem -- Bodajby słowa J. N. Kamińskiego -- jakie wyrzekł o przeznaczeniu sceny naszéj.

» Wiek swój pokrzywdza zdaniem zardzewiałem
» Kto czczéj zabawy szuka w niéj powodu;
» Silniéj niż dusza rozmawia się z ciałem
» Rozmawia scena ze sercem narodu. —
» Jeden tam węzeł dwie strony kojarzy
» Co jedna czuje — druga ma na twarzy.» (*)

Bodajby powtarzam słowa powyższe -- mogły być ciągle obecne jego pamięci?

Pod względem drugim, to jest pod względem dopełnienia repertoaru dziełmi zagranicznych dramatycznych pisarzy; pole wyboru, jakie *pan Chełchowski* ma przed sobą, jest jeszcze obszerniejsze choćbym go tylko ograniczył do pisarzy drammatycznych francuzkich i niemieckich. *Co do pierwszych*: jeżeli *pan Chełchowski* chce być *au courrant* wszystkiego, co się tylko pod tym względem nowego na francuzkiej scenie jawi; jeżeli tanim kosztem życzy się obeznać z sądem publiczności francuzkiéj i tamtejszych znawców o każdym z osobna nowém dziele tego rodzaju; -- niech trzyma i czyta pisemka: *les petites affiches*, lub *vert-vert* poświęcone wyłącznie nowościom teatralnym w całej Francyi ,i będące można powiedzieć bieżącą encyklopedyą teatrów, artystów i pisarzy drammatycznych francuzkich-- a prowadzony ich sądem, bardzo nie raz trafnym, będzie mógł z większą pewnością kierować wyborem sztuk, które z tamtąd sprowadzać i na język ojczysty przekładać potrzeba. Co do drugich: Jeżeli *p. Chełchowski* życzy sobie mieć podobnego przewodnika na niemieckiéj scenie, niech utrzymuje i czyta wychodzący od lat wielu w Dreznie „*Tagebuch der Deutschen Bühnen*" pod redakcyą *Teodora Hell*, a nawet niech utrzymuje i czyta *wiedeńską teatralną gazetę Bauerlego*, a niezawodnie nie ujdzie uwagi jego nic, co tylko w Niemczech pod tym względem może się pokazać nowego i na przekład zasługującego; i ułatwionem mu zostanie w ten sposób zaopatrzenie repertoaru swego w dzieła nowsze i na niemieckiej scenie powszechniejsze. Zdaje się, że nieznajomości pism powyżéj wymienionych, tyle pod każdym względem, dla każdego entreprenera teatru ciekawych, przypisać wyłącznie potrzeba, że dotąd na scenie naszéj nie widzieliśmy prawie ani jednego z dzieł scenicznych *Raupacha*, *Immermana*, *Oehlenschlägera*, *Schrödera*, *Holteja*, *Halma* i innych nowszych i bardzo wziętych pisarzy drammatycznych niemieckich, i że ile mi wiadomo, żadne z ich dzieł nie znajduje się na repertoarze tutejszym.

Z tego więc porównawczego rysu rzeczywistego stanu repertoaru naszego, z tym jakim być może i jakim być powinien, czytelnik równie jak i *p. Chełchowski*; z łatwością osądzą, czyli pod względom repertoaru tego miałem słuszność: kiedym powiedział, że *p. Chełchowski* z nader pod tym względem korzystnego położenia swéj entrepryzy, albo korzystać nie chce, albo też nie umie? Przejdźmy teraz do wystawy.

Wystawa teatralna składa się z mnóstwa szczegółów, pomagających jeden drugiemu i które połączone dopiero z sobą, tworzą całość o któréj powiedział Wolter:

„-- les beaux vers, la danse, la musique,
„ L'art de tromper les yeux par les couleurs,
„ L'art plus heureux de séduire les coeurs
„ De cent plaisirs font un plaisir unique."

Szczegółami temi są: gra artystów, to jest ich deklamacya, mimika i t. p.! -- policya zakulisowa, dekoracye, kostiumy, maszynerya, muzyka, chóry a nareszcie balet, i wszystkim tym szczegółom zarówno zadość uczynić wypada, jeżeli wystawa jakiéj sztuki zasługiwać ma na nazwisko dobréj i przyzwoitéj.

Gdy gra artystów, ich deklamacya, mimika i zachowanie się na scenie, zależą więcéj od nich samych, aniżeli od entrepryzy, a przynajmniéj, gdy za uchybienia przeciw nim popełnione, nie zawsze i nie zupełnie czynić można entrepryzę odpowiedzialną, zostawiając przeto rozbiór tego wszystkiego do czasu, kiedy o grze artystów mówić będę, -- przejdę na teraz w krótkości resztę szczegółów do wystawy wchodzących, gdy za stan ich dzisiejszy, nikt inny tylko entreprzyza odpowiedzalną być nie może.

(Dalszy ciąg nastąpi)

(*) Teatr starożytny w Polsce w Warszawie 1841 r. Tom I. str. 99.

PRZYJECHALI DO KRAKOWA.

Od dnia 2 do dnia 3 Marca.

Jaszewski Piotr ob., Oraczewski Antoni ob., z Polski; — Komar Włodzimierz ob., z Galicyi; — Gozdowicz Antoni ob., z Pruss.

Wyjechali z Krakowa.

Straszak Anna ob., Geppert Jan ob., Czaplicki Kazimierz ob., do Polski; — Oraczewski Edward ob., Martens Juliusz, Moszczewski Piotr ob., do Galicyi; Godewich, do Pruss.

Doniesienia Urzędowe.

Nro 1263.

WYDZIAŁ SPRAW WEWNĘTRZNYCH I POLICYI W SENACIE RZĄDZĄCYM.

Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego

Podaje do publicznéj wiadomości, iż w dniu 14 Marca r. b. odbędzie się w biórach Wydziału z rana licytacya *in minus* dostawy trzech koni dla żandarmeryi krajowéj potrzebnych, któréj bliższe warunki chęć licytowania mający opatrzeni w *vadium* stósowne odczytać mogą przed rozpoczęciem licytacyi.

Kraków d. 21 Lutego 1843 r.

Senator Prezydujący
J. Księżarski.
(2r.) Referendarz L. *Wolff.*

Nro 571.

TRYBUNAŁ.

Wolnego Niepodległego i ściśle Neutralnego Miasta Krakowa i Jego Okręgu.

Wzywa Wiktoryą Juszyńską lub prawa jéj mających, aby w terminie dwóch miesięcy zgłosili się po odbiór z depozytu sądowego obligu na zł. 2,000 przez Wincentego Hassa w r. 1806 wystawionego w przeciwnym bowiem razie massa ta jako opuszczona, na rzecz skarbu publicznego przyznaną zostanie.

Kraków dnia 25 Lutego 1843 r.

Sędzia Prezydujący
Miętuszewski
(1r.) Sekr. *Lasocki*

Nro 71.

Dyrekcya Ogólna Szpitali.

W Wolném Mieście Krakowie.

Ogłaszając licytacyą na pranie bielizny w szpitalu S. Łazarza na następne lat 3 od dnia 1 Sierpnia b. r. poczynając od summy złp. 3,300 tytułem rocznego wynagrodzenia ustanowionéj, wzywa życzących sobie podjąć się téj entrepryzy, ażeby deklaracye swe na ręce delegowanego członka P. Franciszka Hahn do d. 15 Marca r. b. godziny 12 w południe składali wyszczególniając w nich za jak najniższą cenę od summy powyżéj oznaczonéj entreprysę tę przyjąć na siebie chcą, na których ma być jeszcze poświadczenie kassyera kassy głównéj domieszczone, że *vadium* w kwocie zł. 400 złożonem zostało, które jako kaucya przez czas trwania tego przedsiębiorstwa w kassie głównéj szpitala S. Łazarza pozostanie; o innych zaś warunkach téj licytacyi każdego czasu w sekretoryacie dyrekcyi ogólnéj poinformować się mogą.

Kraków d. 25 Lutego 1843 r.

Prezydujący.
Schindler
Sekr. *Tyralski.*

Nro. 72.

Dyrekcya Ogólna Szpitali.

W Wolném Mieście Krakowie.

Podaje do powszechnéj wiadomości, iż do szpitala ś. Łazarza na sprawienie bielizny i odzieży dla dzieci tam wychowywanych, i chorych w szpitalu tym leczonych, potrzeba jest płótna, płócienek, drelichu, perkalu, w różnych gatunkach, sukna, muslinu białego, i szkotu według prób w sekretoryacie dyrekcyi ogólnéj złożonych, a na zł. 6,499 gr. 7 ocenionych; życzący sobie podjąć się téj dostawy mają do dnia 15 Marca r. b. godziny 12 w południe, deklaracye swe opieczętowane składać na ręce upoważnionego do tego członka P. Franciszka Hahn, w których wymienią, za jaką cenę niższą od ogólnego szacunku powyżéj ustanowionego dostawę tę na siebie przyjmą, i na tych ma być poświadczenie kassyera kassy głównéj, że *vadium* w kwocie zł. 600 w kassie głównéj szpitala ś. Łazarza złożyli, które tamże aż do ukończenia rzeczonéj dostawy jako kaucya pozostanie; inne zaś warunki téj licytacyi w sekretoryacie dyrekcyi ogólnéj odczytać, tudzież o ilości i jakości dostarczyć się mianych effektów wiadomość powziąść mogą.

Kraków d. 25 Lutego 1843 r.

Prezydujący
Schindler
Sekr. *Tyralski.*

Doniesienie prywatne.

Wychodząc z Teatru d. 3 Marca zginęła brauzoletka złota z granatami, łaskawy znalazca raczy oddać na ulice S. Jana pod Nro. 461 za wynadgrodzeniem zł. 30. (1r.)